

Overheid

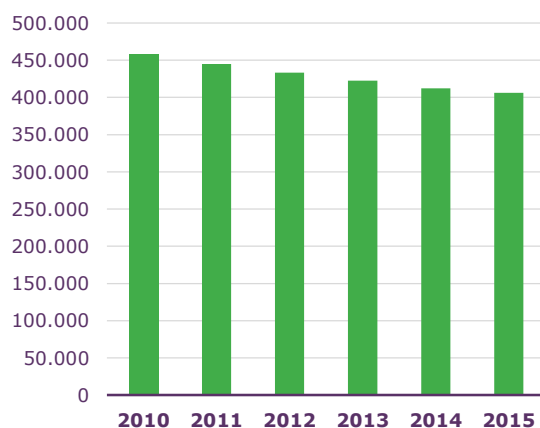
Factsheet arbeidsmarkt

18 april 2017

Werkgelegenheid: omvang en ontwikkeling

Ontwikkeling werkzame personen bij de overheid

2010-2015

Bron: BZK (2016)

Aantal werkzame personen naar overheidssegment

2010-2015, afgerond op 100-tallen

	2015	Ontw. 2010-2015
Openbaar Bestuur	286.300	-12%
Rijksoverheid	116.500	-5%
Gemeenten	145.500	-17%
Provincies	11.000	-17%
Rechterlijke Macht	3.400	-7%
Waterschappen	9.900	-2%
Veiligheid	120.000	-10%
Defensie	57.500	-17%
Politie	62.500	-3%
Totaal Overheid	406.300	-11%

Bron: BZK (2016)

Na stabilisatie in 2016, lichte banenrimp in 2017-2020

Tussen 2010 en 2015 daalde het aantal overheidsmedewerkers met **50 duizend**, een krimp van 2,3% per jaar. De krimp bij de overheid was het gevolg van ombuigingen en de keuze vanuit de politiek voor een 'compactere overheid'. De sterkste krimp deed zich voor bij gemeenten, provincies en defensie.

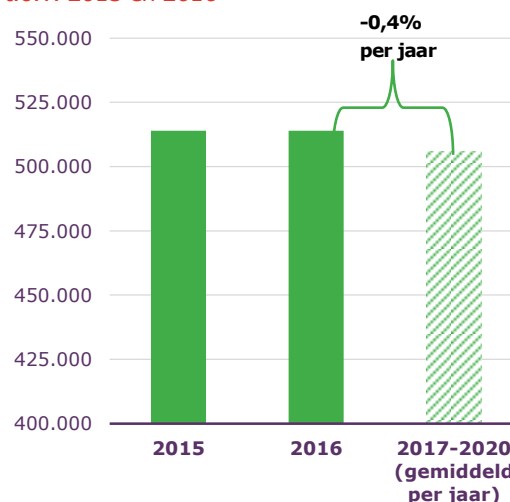
Op basis van cijfers van CBS zijn er in 2016 ongeveer 514 duizend banen binnen de brede overheidssector. Dit is circa 6,5% van het totaal aantal banen in Nederland. Het aantal wijkt wat af met de cijfers hierboven, omdat hier naast overheidsbestuur en -diensten ook bijvoorbeeld het segment 'verplichte sociale verzekeringen' (dit is o.a. UWV) toe wordt gerekend.

Ten opzichte van 2015 is de werkgelegenheid bij de overheid stabiel gebleven in 2016. Voor de komende jaren wordt een lichte krimp verwacht. Tussen 2016 en 2020 gaat het om een daling van gemiddeld 2.000 banen per jaar (-0,4%), een totale krimp van 8.000 banen van overheidsmedewerkers tot 2020. Verdere digitalisering van de overheid en de nauwere samenwerking tussen gemeenten liggen onder andere ten grondslag aan deze verwachte ontwikkeling.

...Relatief grootste baanverlies bij gemeenten, provincies en defensie (-17%)...

Prognose banen overheid tot 2020

t.o.v. 2015 en 2016

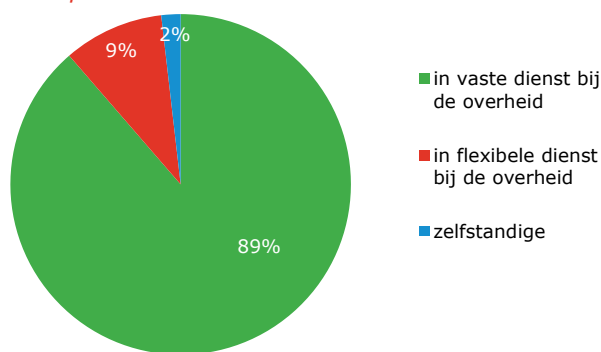

Bron: CBS, prognose UWV (Update januari 2017)

Werkgelegenheid: kenmerken

Positie in de werkring bij de overheid

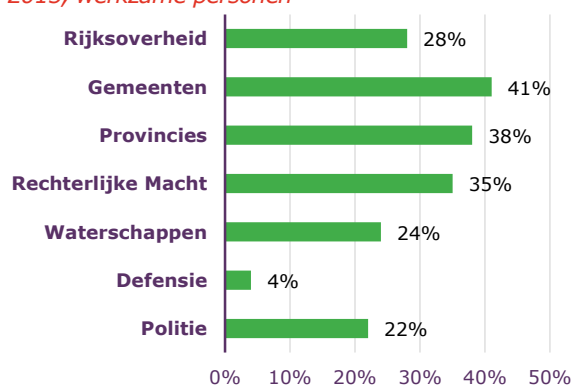
2014, werkzame personen

Bron: CBS Statline

Aandeel deeltijdwerkers bij de overheid

2015, werkzame personen

Bron: BZK (2016)

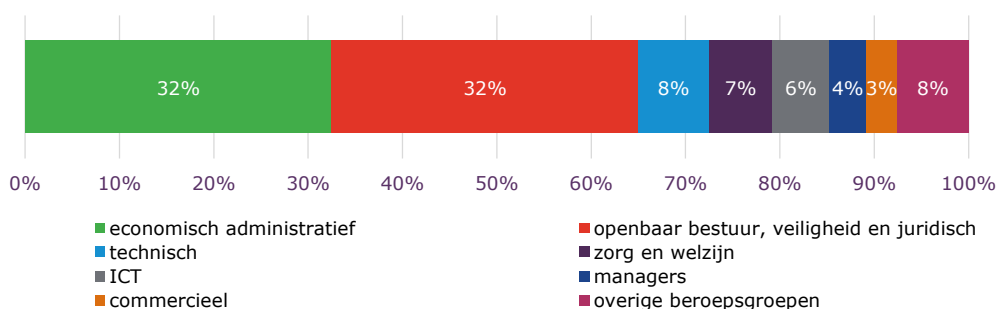
Vooral veel deeltijders bij gemeenten

Circa **66%** van het overheidspersoneel werkt in voltijd. Ruim een derde van alle werkzame personen binnen de overheid werkt korter dan 36 uur per week (deeltijd). Onder alle sectoren samen heeft meer dan de helft van de werkenden een deeltijdcontract (54%).

Wel zijn er aanzienlijke verschillen tussen de overheidssegmenten (o.b.v. BZK 2016): Verhoudingsgewijs werken de meeste mensen in deeltijd bij gemeenten (41%). Ook bij provincies (38%) en de rechtelijke macht (35%) wordt relatief vaak in deeltijd gewerkt. Bij defensie werkt slechts 4% in deeltijd.

Grote verscheidenheid aan beroepsrichtingen bij de overheid

2014/15 (2-jaarsgemiddelde), werkzame personen

Bron: CBS op verzoek UWV

Voorbeelden van omvangrijke beroepen bij de overheid

Economisch administratief

Bedrijfs- en organisatieanalisten
Administratief medewerkers
Secretaresses

Openbaar bestuur, veiligheid, juridisch

Politieagenten en -inspecteurs
Ambtenaren op gebied van belastingen/accijnzen
Ambtenaren sociale dienst
Ambtenaren in beleidsfuncties
Juristen

Technisch

Technici op het gebied van weg- en waterbouw

Zorg en welzijn

Maatschappelijk werkers

ICT

Systeembeheerders en -analisten

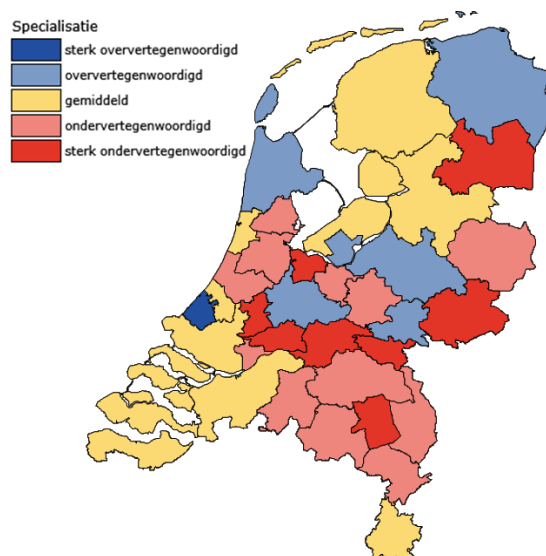
Commercieel

Pr-specialisten

Bron: CBS op verzoek UWV

Specialisatiegraad werknemers overheid naar werkregio

Naar 35 arbeidsmarktregio's, 2014

Bron: CBS, bewerking UWV

De arbeidsmarktregio Haaglanden heeft als enige regio in Nederland een sterke oververtegenwoordiging van de overheidssector in de werkgelegenheid (donkerblauw). Dit is niet zo vreemd omdat het parlement hier is gevestigd, alsmede alle ministeries. Dit zorgt - van oudsher - voor veel werkgelegenheid voor rijksambtenaren.

In Groningen, Stedendriehoek en Noordwest Veluwe, Midden-Gelderland, Midden-Utrecht en Noord-Holland Noord zijn eveneens bovengemiddeld veel mensen werkzaam bij de overheid (lichtblauw). Dit is deels te verklaren door de aanwezigheid van grote uitvoeringsinstanties, zoals de Belastingdienst (met onder andere grote kantoren in Utrecht en Apeldoorn), Rijkswaterstaat (hoofdvestiging in Utrecht), DUO (in Groningen) en vele onderdelen van de Koninklijke Marine (in Den Helder).

Alleen bij de rechtelijke macht werken meer vrouwen dan mannen

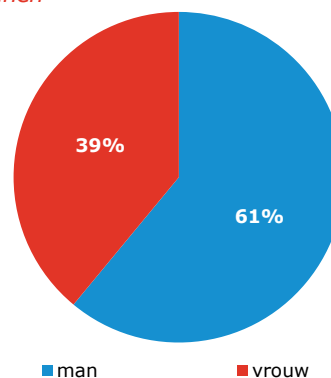
In 2015 wordt 61% van de banen bij de overheid ingevuld door een man en 39% door een vrouw. Hiermee biedt de overheid verhoudingsgewijs minder werkgelegenheid aan vrouwen dan gemiddeld over alle sectoren (47%).

Bij defensie is het aandeel vrouwen het laagst, met bijna 14% van alle banen. Ook bij de waterschappen (28%) en bij de politie (35%) werken relatief weinig vrouwen, al stijgt het aandeel vrouwen in deze segmenten wel gestaag vanaf 2011.

Er is slechts één overheidssegment waar in 2015 meer vrouwen dan mannen werkzaam waren, namelijk de rechtelijke macht (57%).

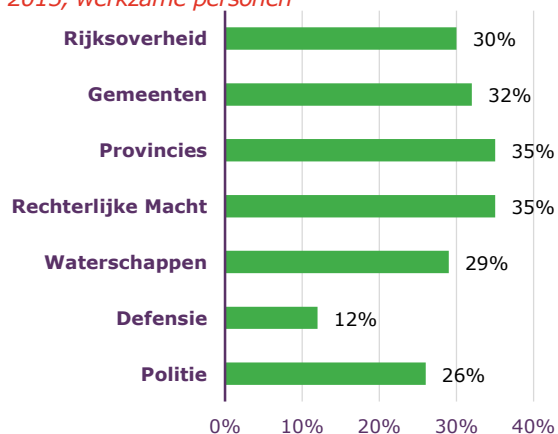
(Bron: BZK 2016)

Overheidspersoneel naar geslacht 2015, banen

Bron: CBS

Aandeel 55-plussers bij de overheid 2015, werkzame personen

Bron: CBS

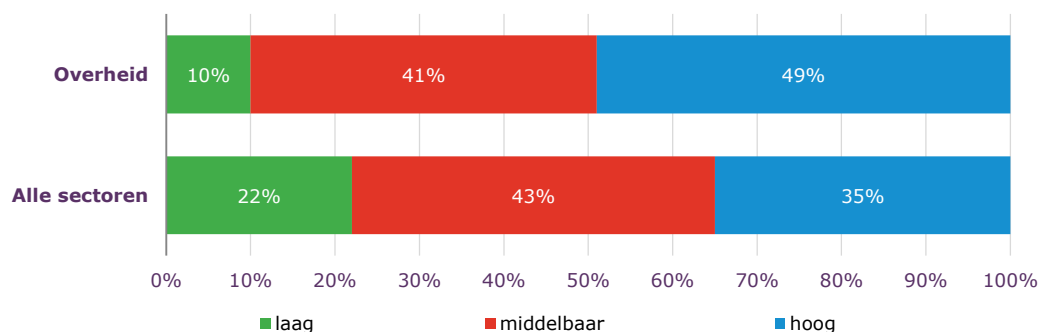
Sterke vergrijzing Openbaar Bestuur

In 2015 is slechts een vijfde van het overheidsperoneel jonger dan 35 jaar. Defensie heeft relatief het meeste jong personeel (44%). Bij de rechtelijke macht (5%) en provincies (8%) werken de minste jonge arbeidskrachten.

Zo'n **26%** van het personeelsbestand bij de overheid is **55 jaar of ouder**. Dit is aanzienlijk hoger dan gemiddeld (17%). Vooral bij het Openbaar Bestuur is er sprake van sterke vergrijzing. Zo bestaat het personeelsbestand bij het rijk, gemeenten, provincies en de rechtelijke macht voor 30% à 35% uit 55-plussers. In deze segmenten lag het aandeel 55-plussers in 2010 gemiddeld nog zo'n 8%-punt lager dan in 2015. (Bron: BZK 2016)

...Meer dan een kwart van het overheidsperoneel is 55 jaar of ouder...

Opleidingsniveau overheidspersoneel: veel hoogopgeleiden en weinig laagopgeleiden 2014/'15, naar werkzame personen

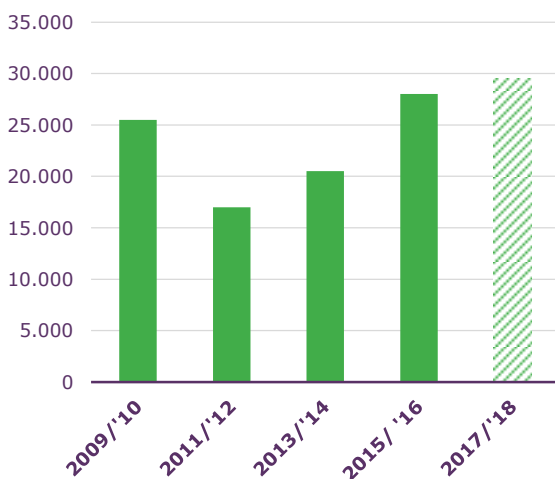

Bron: ROA

Vacatures

Ontwikkeling vacaturemarkt overheid

2009-2018 (2017/'18 is prognose), tweejaar-gemiddelden, ontstane vacatures

Bron: UWV

Top 10 vacatures overheid naar beroep in 2015/'16

1. Servicedeskmedewerker ICT
2. Toezichthouder bewaking
3. Jurist
4. Administratief medewerker secretariaat
5. Financieel-administratief medewerker
6. Administratief-juridisch medewerker
7. Directiesecretaresse
8. Politiedewerker (algemeen)
9. Bijstandsconsulent
10. Communicatiemanager

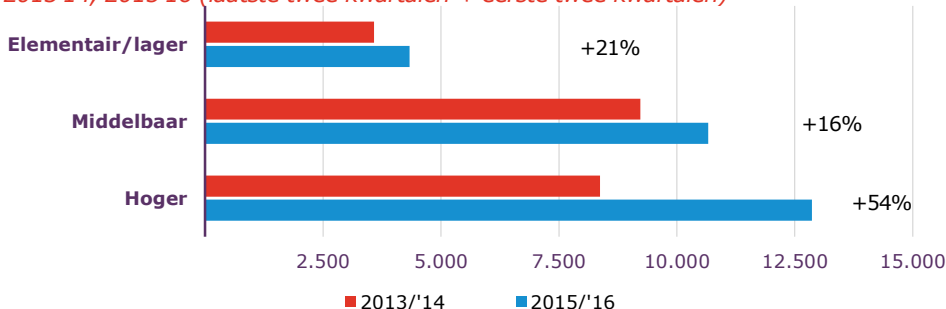
Bron: UWV

In 2015 en 2016 ontstonden er ongeveer 28 duizend vacatures per jaar bij de overheid. In 2013 en 2014 ging het nog om gemiddeld bijna 21 duizend vacatures per jaar, een stijging van 37%. De sterke stijging van het aantal vacatures in afgelopen jaren is mogelijk het gevolg van de uitbreiding van de flexibele schil bij de overheid (inhuur van bijvoorbeeld uitzendkrachten). De toename van het aantal vacatures was overigens aanzienlijk sterker voor beroepen op hoger niveau (+54%) dan voor andere beroepsniveaus.

Voor de komende jaren worden nog steeds veel vacatures verwacht. Gemiddeld over 2017 en 2018 gaat UWV uit van bijna 30 duizend vacatures per jaar, een lichte stijging van 5% ten opzichte van 2015/'16. Dit heeft onder meer te maken met de hoge leeftijd van overheidsmedewerkers, die na pensionering een arbeidsplaats achter laten die opgevuld moet worden. Daarnaast ontstaat er behoefte aan andere medewerkers, vanwege nieuwe taken of door digitalisering van werkprocessen.

Ontwikkeling vacatures overheid naar beroepsniveau

2013/'14, 2015/'16 (laatste twee kwartalen + eerste twee kwartalen)

Bron: UWV

Trends, kansen en bedreigingen

Vergrijzing en arbeidsmobiliteit

De overheid heeft een steeds groter aandeel van 55-plussers. Een oorzaak voor de vergrijzing is de verhoging van de pensioenleeftijd naar 67 jaar. Daarnaast hebben oudere ambtenaren door hun lange dienstverband veel rechten opgebouwd en is hun baanzekerheid relatief groot. Mede hierdoor is de arbeidsmobiliteit bij de overheid laag te noemen. Met de afschaffing van de ambtenarenstatus (verwacht vanaf 2020) komt aan de beschermde rechtpositie van ambtenaren een einde. Hierdoor wordt het mogelijk makkelijker om over te stappen van de overheid naar een andere sector, en vice versa.

Bron: CBS Statline, UWV (2015). Sectorbeschrijving overheid Binnenlandsbestuur.nl

Banenaafspraak: 25.000 bij de overheid

Werkgevers en werknemers hebben in het Sociaal Akkoord (2013) afgesproken om de komende jaren extra banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking (banenaafspraak). Het gaat om 125 duizend extra banen tot 2026, waarvan 25 duizend bij de overheid.

Bron: Rijksoverheid.nl

Digitalisering bedreigt vele ambtenaren

Een derde van het personeel bij de overheid heeft een economisch-administratieve functie. Door processen van automatisering en digitalisering wordt een deel van de taken vervangen door computersystemen. Vooral repeterende taken zijn vatbaar voor digitalisering, bijvoorbeeld op de financiële- of salarisadministratie. Bij de Belastingdienst kost de transitie van de blauwe envelop naar digitale post werkgelegenheid.

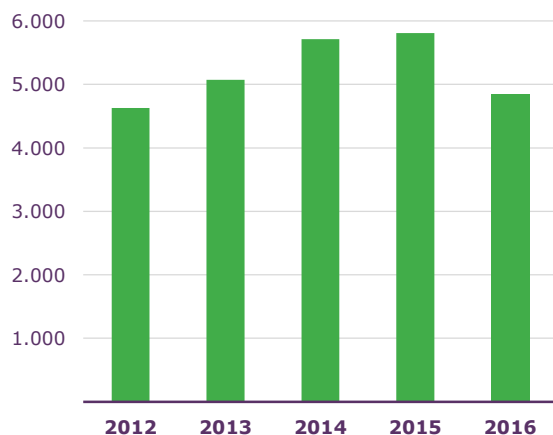
Gemeenten werken anders dan voorheen

Vanuit de politiek wordt gestuurd op een samenleving waarin burgers meer voor elkaar zorgen, in plaats van de overheid (bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk/mantelzorg). Een deel van de zorg en welzijnstaken is tegenwoordig bij gemeenten ondergebracht. Tegelijkertijd hebben gemeenten te maken met aanhoudende druk op de budgetten. Vanwege de taak om meer te doen met minder middelen moeten zij scherpe keuzes maken en efficiënter te werk gaan. Dit betekent onder andere slim inkopen en samenwerken met burgers, professionals en andere gemeenten.

Bron: ABN Amro (2016). Insights. Gemeenten. ING (2017). Trends en Ontwikkelingen Public Sector.

WW-uitkeringen

Ontwikkeling WW-uitkeringen overheid 2012-2016, instroom nieuwe WW-uitkeringen

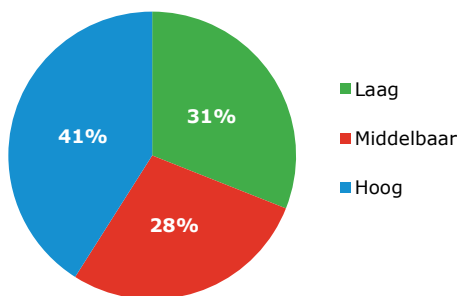
Bron: UWV

Aantal WW-uitkeringen overheidssector nam in 2016 sinds jaren weer af

Tussen 2012 en 2015 nam het jaarlijks aantal nieuwe WW-uitkeringen vanuit de brede overheidssector toe met 400 per jaar (+8,5% in drie jaar tijd). Omdat de werkgelegenheid gelijk bleef tussen 2015 en 2016 en de vacaturemarkt weer sterk aantrok, daalde het aantal nieuwe WW-uitkeringen weer in 2016 (-17%).

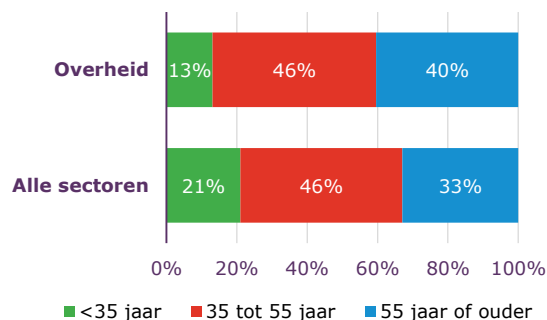
Per januari 2017 zijn er **5.300 lopende WW-uitkeringen** vanuit de overheidssector. Dit is 1,3% van het totaal aantal WW-uitkeringen in Nederland. **Er zitten relatief veel 'ouderen' en laag-opgeleiden in de WW:**

WW vanuit de overheid naar opleiding Januari 2017, lopende WW-uitkeringen

Bron: UWV

WW vanuit de overheid naar leeftijd Januari 2017, lopende WW-uitkeringen

Bron: UWV

Kansen voor werkzoekenden

Gezocht: financieel specialisten, technici, en ICT'ers

Er zijn beroepen bij de overheid die bovengemiddelde kansen bieden op werk.

- Zo zijn er kansen voor **financieel specialisten** (zoals inkopers, accountants en controllers).
- Ook voor **technisch personeel grond-, weg- en waterbouw (gww)** zijn er over het algemeen gunstige perspectieven op een baan.
- Daarnaast zijn er kansen voor **adviseurs bodemonderzoek en –sanering**.
- Ook als **medewerker brandweer, brandwacht of brandweerman** zijn er bovengemiddelde arbeidsmarktkansen.
- Er zijn veel moeilijk vervulbare vacatures voor hoogopgeleiden **ICT'ers**. Dit kunnen programmeurs voor specifieke talen (bijvoorbeeld java en .NET) zijn. Maar ook voor security specialisten nemen de kansen toe: cybersecurity wordt bij de overheid een steeds belangrijker thema. Ook voor systeemanalisten, -ontwikkelaars, webdevelopers en testers zijn er momenteel volop kansen op werk.

Bron: UWV

Steeds minder kansen voor administratief personeel bij de overheid

Door digitalisering bij de overheid zijn de kansen voor **administratief personeel** beperkt. In de onderstaande figuur is te zien dat de vraag naar administratief personeel (waaronder secretaresses en receptionisten) de afgelopen jaren is gedaald, terwijl het aantal openstaande vacatures in andere beroepsgroepen bij de overheid (sterk) is gestegen.

Vraagontwikkeling voor enkele omvangrijke functiegroepen bij de overheid

2013/14 – 2015/16, openstaande vacatures

Voorbeelden beroepen		
Meer vraag ↑	Juristen	
	Beveiligingswerkers	Politie en brandweer, Beveiligings- personeel
	Specialisten bedrijfsbeheer en administratie	Beleidsadviseurs, Financieel specialisten, Accountants
	Overheidsambtenaren en –bestuurders	
	Specialisten ICT	Software- en applicatieontwikkelaars, Databank- en netwerkspecialisten
Minder vraag ↓	Administratief personeel	Secretaresses, Receptionisten en telefonisten

Bron: UWV

Kansen onderkant van de arbeidsmarkt

Het personeelsbestand bij de overheid wordt gedomineerd door middelbaar en hoger opgeleiden. Slechts 10% van de medewerkers is laag opgeleid. Ook zijn er beduidend minder vacatures op de lagere niveaus. Toch zijn er voor deze werkzoekenden kansen op een baan.

Zo zijn er bovengemiddelde kansen om te werken voor of bij gemeenten als **medewerker groenvoorziening, vuilnisman** of **verkeersregelaar**. Door de investering van de schoonmaak bij de Rijksoverheid ontstaan er tevens kansen voor **schoonmakers**.

Kansen voor jongeren

Slechts 11% van de vervulde vacatures bij de overheid wordt ingevuld met iemand jonger dan 25 jaar. Dit is het laagst van alle sectoren. Desalniettemin zijn er instroommogelijkheden voor jongeren.

Zo bestaat er het Rijkstraineeprogramma en er zijn **traineeships** bij gemeenten en provincies. Daarnaast bieden enkele uitvoeringsorganisaties (zoals Rijkswaterstaat en UWV) een eigen traineeship aan.

Bij defensie bestaat een structurele vervangingsvraag van personeel. Voor jongeren zijn hier goede kansen. Zo typeert de Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven (SBB) de kansen voor afgestudeerden voor de kwalificatie Aankomend onderofficier grondtroepen én aankomend onderofficier maritiem als goed.

Colofon

Uitgave: UWV Afdeling
Arbeidsmarktinformatie en –advies
Inlichtingen: freek.kalkhoven@uwv.nl
Auteur: Freek Kalkhoven